

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Empati Yönelimleri ve Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi¹

Investigation Of Empathic Tendencies and Self Competence Of Preschool Teacher Candidates

İrem ŞENTÜRK²
Çiçek Dilek BAKANAY³

doi: 10.38089/iperj.2021.56

Geliş Tarihi: 17.02.2021

Kabul Tarihi: 16.03.2021

Yayınlanma Tarihi: 31.07.2021

Özet: Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelimleri ile öz yeterlilikleri arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline göre yapılmıştır. Araştırmada kolay ulaşılabilen örneklem kullanılmıştır. 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında bir özel üniversiteye devam eden Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 120 öğretmen adayı örnekleme oluşturmaktadır. Okul öncesi öğretmen adaylarının öz yeterliliklerini belirlemek için 'Öğretmen Öz yeterlilik Ölçeği' (Tschannen & Hoy, 2001) kullanılırken empatik yönelimlerine yönelik veriler ise 'Empatik Yönelimler Ölçeği' (Önen & Koçak, 2013) ile toplanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda analiz gerçekleştirilmiş ve veri grubunun yapısal özellikleri belirlenmiştir. Çalışmanın veri analizinde betimsel istatistiklerden yararlanılmış olup elde edilen veriler istatistik programı kullanılarak anlamlandırılmıştır. Örneklemin normal dağılımının olmasından dolayı araştırmada parametrik analizler kullanılmıştır. Empatik eğilimler ile öğretmenlik yeterlikleri arasındaki anlamlı ilişkiyi ortaya çıkarmak için de Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Yapılan analizin sonucunda veri grubunda bulunan öğretmen adaylarının empatik yönelimleri ve öz yeterlilikleri arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçtan yola çıkarak öğretmende varolan pek çok becerinin çocuklara geçtiğini düşünürsek öğretmen adaylarının öz yeterlilik seviyelerini yükseltmeleri sonucunda empatik eğilimlerinin de olumlu yönde gelişerek nesillere ulaşabileceği düşünülmektedir. Öğretmen yetiştirme programlarına öğretmen adaylarının bu özelliklerini kuvvetlendirebilecek eğitim programlarının eklenmesi önerilmiştir

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, öz yeterlilik, empatik yönelim

Abstract: The purpose of this study is to determine the relationship between preschool teacher candidates' empathic orientation and self-efficacy. This research was conducted according to the relational survey model, one of the quantitative research methods. A convenience sample method was used in the study. The sample consists of 120 teacher candidates studying at the Department of Preschool Education Teaching, Department of Primary Education, Faculty of Education who attend a private university in the 2019-2020 academic year. While the "Teacher Self Efficacy Scale" (Tschannen & Hoy, 2001) was used to determine the self-efficacy of preschool teacher candidates, the data on their empathic orientation were collected with the "Empathic Orientation Scale" (Önen & Koçak, 2013). Analysis was carried out in line with the data obtained and the structural properties of the data set were determined. Descriptive statistics were used in the data analysis of the study, and the obtained data were interpreted using a statistics program. Due to the normal distribution of the sample, parametric analysis was used in the study. Pearson Correlation analysis was used to reveal the significant relationship between empathic tendencies and teaching competencies. As a result of the analysis, a weak positive relationship was found between the empathic orientation and self-efficacy of the teacher candidates in the data group. Based on this result, considering that many skills of teachers are passed on to children, it is thought that teacher candidates can develop their empathic tendencies positively and reach generations as a result of increasing their self-efficacy levels. It has been suggested to add training programs that can strengthen these characteristics of teacher candidates to teacher training programs.

Key Words: Early childhood education, self-efficacy, empathetic orientation

¹ Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans çalışmasından üretilmiştir.

² Uzman, Türkiye, iremsenturk@stu.aydin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4720-1868>

³ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye, cicekdilek@aydin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9491-2569>

Giriş

Eğitim kuşkusuz bugün ve yarınların en önemli alanı olmaya devam edecektir. İnsanoğlunun doğumu ile başlayan ve gelişiminin en değerli ve önemli parçasını oluşturan okul öncesi dönemde eğitim sürecinin temelleri atılmaktadır. Bu sebeple okul öncesi dönemi hayatlarımızda önemli bir yeri kapsamaktadır. Çocukların gelişimlerine katkı sağlayarak bilgi ve beceri elde etmelerine yardımcı olabilecek öğretmenlerdir. Bu amaç doğrultusunda, çeşitli yöntemler ve kuramlar bir araya toplanır. Bu kuramlardan bir tanesi olan ise çoklu zekâ kuramıdır ve bu kurama ait alanlardan bir tanesi de duygusal zekâdır. Duygusal zekâ en basit anlatımıyla, başkalarının veya kendinin duygularını anlayarak yönlendirebilme ve yönetebilme becerisi olarak tanımlanabilir (Yılmaz, Fidan, & Yıldırım, 2014).

Duygusal zekâ kavramına değinen ilk isimlerden olan Salovey ve Mayer'in 1990 yılında duygusal zekâyı, kişinin kendisinin veya başkasının duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını gözlemleyebilme yeteneği olarak ele almıştır. Duygusal zekanın, bireyde bulunan yeterlilikleri kişisel yeterlilik ve sosyal yeterlilik olarak iki ana başlık altında toplamıştır. Kişisel yeterlilik, kişinin motivasyonundan, öz bilincinden ve kendini olaylara ya da durumlara karşı yönetebilmesinden oluşmaktadır. Bu özelliklerde öz yeterliliğe dayanmaktadır. Bir başka ifade ile kişinin yaratıcı düşünebilmesi, problemlere karşı çözüm üretebilmesi, duygu ve düşüncelerini kontrol altında tutabilmesi gibi kazanımları kişisel yeterlilik bünyesinde barındırır. Sosyal yeterlilik ise, empati kurabilmek ve sağlıklı iletişim kurabilmek için sosyal beceri kapasitesini içermektedir. Kişide bulunan bu nitelikler diğerleriyle kurdukları iletişimleri sağlıklı hale getirirken, kişiler arası farklılıklara değer verebilme, çatışmaları önleme, diğerleri ile empati sayesinde etkin bir şekilde ilgilenebilme ve ortak paylaşılan amaçlar doğrultusunda kişinin takım halinde olmasını sağlar (Bellack, 1999). Tüm bunların ışığında, okul öncesi öğretmenlerinin veya öğretmen adaylarının duygusal zekalarının yüksek olması durumunda, kendilerini geliştirmiş birey olacakları için karşısındakiler ile empati kurabilecek ve öz yeterliliklerinde de önemli ölçüde artış sağlanabilecektir.

Okul Öncesi Dönemi Öğretmenleri İçin Duygusal Zekâ Kavramının Önemi

Okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zekalarını geliştirmeleri ve bunu etkili kullanabilmeleri oldukça önemlidir. Duygusal zekâsı yüksek olan öğretmenler, kendilerini tanıyan, güçlü ya da zayıf yönlerinin farkında olan, duygularını yönetebilen ve etkili ilişkiler doğrultusunda sağlıklı iletişim kurabilen öğretmenlerdir. Bu durumun tam aksine duygusal zekâsı az olan öğretmenlerin ise, hayatlarında istedikleri gibi bir başarı sağlayamadıkları bilinmektedir. (Doğan & Demiral, 2007). Herhangi bir eğitim ve öğretim sürecini başarılı kılmak için öğretmenlerin yeterlilikleri en önemli unsurdur. Öğretmenlerin çocuklarla olan iletişimlerini yüksek boyuta ulaştırabilmek, kazanımları sağlıklı ve kaliteli bir şekilde verebilmek ve en önemlisi çocukların kişilik gelişimlerine yardımcı olacağı kilit rolü vardır. Çocuklar ile empati kurarak sağlıklı bir iletişim sağlarken sınıf ortamlarını güvenli, saydam ve etkin hale getirebilirler. Bu sayede çocukların dünyalarına ulaşabilecek ve çocuklara vermek istedikleri, çocukların gelişimlerine katkı sağlayacak kazanımları etkin ve sağlıklı bir şekilde sunabilirler (Ramana, 2013).

Duygusal zekâyı bir kişinin kendisini motive edebilme kapasitesi olarak tanımlamaktadır. Goleman duygusal zekâ ile ilgili yeterlilikleri modellemiştir. Bu yeterlilikler öz bilinç-kendini tanıma, özdenetim- kendini yönetme, empati, motivasyon ve sosyal ilişkileri yürütebilmektir. Bu yeterliliklere sahip olan öğretmenlerin yaşam boyu daha az problemle karşılaşacakları ve bu problemleri daha kolay çözüme kavuşturabilecekleri söylenebilir (Goleman, 1995). Öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının duygusal zekâ seviyeleri yüksek olduğu sürece çocuklara etkin eğitim verebileceklerdir. Çocukluk, dinamik ve eleştirel gelişim süreçlerine sahiptir ve okul öncesi eğitim dönemi çocukların sosyal becerilerinin de geliştiği bir dönemdir. Bu nedenle öğretmen veya öğretmen adaylarının duygusal zekalarını geliştirerek empati kurma yeteneklerine katkı sağlamaları ve bunların sonucunda öz yeterliliklerinin farkında olarak kendilerini geliştirmelerinin olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir (Gündüz, 2013).

Okul Öncesi Dönemi Öğretmenleri İçin Empati Kavramının Önemi

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklar, ebeveynler ve kendi yaşamlarında iletişim kurdukları kişiler ile empati kurabildikleri takdirde sağlıklı bir iletişim kurabilecekleri bilinmektedir. Empati yeteneği gelişmiş olan öğretmenlerin, empati yeteneği daha düşük seviyede olan öğretmenlere göre sorumluluk alma eğilimleri, çocukların gelişimlerine destek sağlayacak sağlıklı kazanımlar verebilmeleri, iletişim kurdukları bireylerle çatışmalarının daha az olması gibi yeterliliklere sahip oldukları düşünülmektedir (Ioannidou & Konstantikaki, 2008).

Empati kavramını ilk tanımlayanlardan birisi olan Carl Rogers' dir. Psikoterapi alanıyla ilgilenen bilim insanı, çalışmalarında yer verdiği empatik iletişim kurma becerisiyle ünlenmiştir. Carl Rogers' in 1970'li yıllarda empati kavramına ilişkin tanımı günümüzde halen çoğu bilim insanı tarafından uzlaşma sağlanan bir tanımdır. Tanım şu şekildedir: 'Bir kişinin kendisini başka bir kişinin yerine koyabilmesi, o kişinin duygu ve düşüncelerini anlayarak ona iletmesidir' (Dökmen, 1988).

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarındaki çocuklar ile kurdukları empati, çocukların gelecekte ve şuan oluşturabilecekleri davranışlar üzerinde de son derece etkilidir. Öğretmenler çocuklar ile empatik iletişim kurarak çocukların kendilerini güvende hissetmelerini sağlayabilir ve bu durum sonucunda çocuklar daha istedik davranışlar göstererek eğitim ve öğretim dahilinde çocuklara verilecek olan kazanımları daha kolay alabilecekleri bir avantaj sağlayabileceği söylenebilir (Taner, 2017). Öğretmenlerin empatik iletişim becerilerinin yüksek seviyede olmasıyla, çocuklarla empatik iletişim kurabilecekler ve var olan çocuk sevgileri daha da artacaktır. Bu sayede çocuklara yönelik daha hoşgörülü bir tutum içerisinde olacaklardır. Çocukları çocukların bakış açısı ile anlayabilmek bir okul öncesi öğretmenin sahip olduğu en büyük farkındalıklarından birisi olmalıdır. Ancak bu sayede sınıflarındaki ortamı olumlu disiplin, güvenli ve saydam bir şekilde yönlendirebileceklerdir (Mutlu, Şentürk, & Zorba, 2014). Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelim düzeylerine bakıldığında okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilim, empatik beceri, anti-empatik tutum ve empatik ortam düzeyleri yüksek olarak bulunmuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik düzeylerinin yüksek seviyede elde edilmesi doğrultusunda empatik eğilimlerinin yüksek olduğu düşünülmektedir. (Uyanık Balat, Çelebi, Yılmaz, & Gümüştekin, 2014) yapmış olduğu araştırmasında yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zeka seviyelerinin yüksek olması ile empatik eğilimlerinin yüksek olması doğru orantılı olduğu görülmektedir. Uyanık Balat, Çelebi, Yılmaz & Gümüştekin'in araştırması bu sonucu desteklemektedir. Buna göre, öğretmen adaylarının duygusal zekâ kavramının kapsamında yer alan empatik yönelimlerin kişilerin bütünsel davranışlarına yansıttıkları becerilerini belirleyebileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelimleri yaşa göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin yaşa göre farklılaşmadığı görülmektedir. Ancak empatik eğilimin alt boyutlarından olan empatik ortam ve anti-empatik tutum puanlarının 22 yaş ve altının 23 yaş ve üzerinin puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. (Çelik & Çağdaş, 2010) yapmış oldukları araştırmasında yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin yaşa göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Çelik & Çağdaş'ın araştırması çalışmamızda bulunan empatik eğilimlerin yaşa göre farklılaşmadığı sonucunu desteklemektedir. Buna göre, çalışmada empatinin alt boyutlarının ele alınarak bakıldığı için farklı bir sonuç elde edilmiş olabileceği düşünülebilir.

Okul Öncesi Dönemi Öğretmenleri İçin Öz yeterlilik Kavramının Önemi

Okul öncesi dönem öğretmenlerinin kendilerinin sahip olduğu yeterliliklerinin farkına vararak eksik yönlerini geliştirmeleri gerekmektedir. Çocukların davranışlarını değiştirme ve geliştirmede öğretmenler rol model olurlar. Bir eğitimin başarılı sayılabilmesi için eğitimi hayata geçirecek olan öğretmenlerin yeterlilik seviyeleri yüksek olmalıdır. Öğretmenlerin mesleklerine ilişkin yeterliliklerine olan inançları ile öz yeterlilikleri arasında yakından bir ilişki olduğu söylenebilir (Türkeç Aktaş, 2012).

Bandura, (1995) öz yeterlilik kavramını, 'muhtemel durumları yönetmek için gereken eylem planlarını düzenleme ve yürütme yeteneklerine olan inançlar' olarak tanımlamıştır. Öğretmenlerin öz yeterliliklerinin yüksek olduğuna dair inançları azmi ve kararlılığı arttıracak için mesleklerinde daha başarılı olmalarını sağlar. Bunun yanı sıra bir işi başarılı bir şekilde gerçekleştireceklerine olan

inançları da öğretmenlerin başarılarını etkileyecektir. Bu anlamda öğretmenlerin kendi yeteneklerini tanıyarak kendilerini geliştirmiş olmaları neleri yapabileceklerini ya da neleri yapamayacaklarını belirlemede son derece etkili olacağı düşünülmektedir (Arseven, 2016). Öğretmen öz yeterliliği kavramı, bir öğretmenin kendisini sorgulama dönemi olarak da tanımlanabilir. Başka bir ifade ile, özellikle okul öncesi dönemi öğretmenlerinin meslekleri gereği görev ve sorumlulukları alabiliyor olmaları, sahip olmaları gereken bilgi, yetenek ve çocuklara yönelik tutumları oldukça önemlidir. Öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarını eğitimlerine harcadıkları çaba, hedef, zaman ve istek düzeylerinin etkileyebileceği söylenebilir (Kesicioğlu & Güven, 2014). Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların gelişmelerine verimli ve sağlıklı bir şekilde destek sağlayabilmeleri için öz yeterliliklerini arttırmaları gerekmektedir. Çünkü öğrenme sürecini yöneten öğretmendir. Okul öncesi öğretmenlerinin, eğitim planlarını çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik geliştirebilmeleri bu sayede de çocukların verilen kazanımları daha kolay edinebilmelerini sağlamak ve çocuk ile çevre arasındaki etkileşimi aktif düzeyde tutabilmeleri için uygun yöntem ve teknikleri kullanabilmeleri beklenir. Tüm bunlarda ancak öğretmenin öz yeterliliğinin yüksek olmasına bağlıdır (Toran, 2017). Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik öz yeterlilik düzeylerine bakıldığında okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik öz yeterlilik, öğrenci odaklı öz yeterlilik, öğretim stratejileri odaklı öz yeterlilik ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlilik düzeyleri yüksek oranda bulunmuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarının öz yeterlilik düzeylerinin yüksek seviyede elde edilmesi doğrultusunda öz yeterliliklerinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik öz yeterlilikleri yaşa göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında okul öncesi öğretmen adaylarının öz yeterlilik puanlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. (Kavrayıcı & Bayrak, 2016) yapmış oldukları araştırmasında yer alan öğretmen adaylarının yaş aralıklarının öz yeterlilik ile arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucuna varılmıştır. Kavrayıcı & Bayrak'ın araştırması öğretmenlerin öz yeterliliklerinin yaşa göre farklılaşmadığı sonucunu desteklemektedir. Buna göre, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin öz yeterliliklerini etkileyebilecek etkenin yaş aralığının yanı sıra mesleki yaşamlarında veya stajlarda edindikleri deneyimler ile oluşabileceği söylenebilir.

Amaç

Çalışmanın temel amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının öz yeterlilik düzeyleri ile empatik yönelimleri arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelim düzeyleri nedir?
2. Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlilik düzeyleri nedir?
3. Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelimleri yaşa göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
4. Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlilikleri yaşa göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelimleri ve öğretmen öz-yeterlilikleri arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğu incelendiğinden çalışmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Grubu (Çalışma Grubu)

Araştırmanın çalışma grubu 2019-2020 eğitim öğretim yılında özel bir üniversitenin Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi bölümünde öğrenim gören 120 öğretmen adayı ile araştırma yapılmıştır. Araştırmada kolay ulaşılabilir çalışma grubu kullanılmıştır. Tablo 1'de öğretmen adaylarının kişisel bilgileri yer almaktadır.

Tablo 1. Örneklem Grubunu Oluşturan Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kişisel Bilgileri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	112	93.3
	Erkek	8	6.7
	Toplam	120	100.0
Yaş	22 yaş ve altı	89	74.2
	23 yaş ve üzeri	31	25.8
	Toplam	120	100.0
Sınıf düzeyi	1. sınıf	33	27.5
	2. sınıf	34	28.3
	3. sınıf	28	23.3
	4. sınıf	25	20.8
	Toplam	120	100.0
Akademik başarı	1.99 ve altı (Düşük)	18	15.0
	2.00-2.99 (Orta)	74	61.7
	3.00 ve üzeri (Yüksek)	28	23.3
	Toplam	120	100.0
Anne eğitim düzeyi	Okuryazar değil	8	6.7
	İlkokul	30	25.0
	Ortaokul	29	24.2
	Lise	36	30.0
	Üniversite	17	14.1
	Toplam	120	100.0
Baba eğitim düzeyi	Okuryazar değil	3	2.5
	İlkokul	23	19.2
	Ortaokul	27	22.5
	Lise	52	43.3
	Üniversite	15	12.5
	Toplam	120	100.0

Çalışmaya katılan okulöncesi öğretmen adaylarının %93.3'ü kadın, %6.7'si erkektir. Öğretmen adaylarının yaşları incelendiğinde %74.2'si 22 yaş ve altında, 25.8'i 23 yaş ve üzerinde bulunmaktadır. Örneklem grubunda yer alan okulöncesi öğretmen adaylarının %28.3'ü ikinci sınıf düzeyinde, %61.7'sinin akademik ortalaması ise 2.00-2.99 arasında yer almaktadır. Ayrıca okulöncesi öğretmen adaylarının anne ve babalarının eğitim düzeyleri incelendiğinde en yüksek oranda annelerin %30'u ve babaların %43.3'ü lise eğitim düzeyinden mezun olmuşlardır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada; okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilimleri ile öğretmen öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek ve yaş değişkenine göre incelemek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, “Empatik Yönelimler Ölçeği” ve “Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının, cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, akademik başarı ve anne-baba eğitim düzeyini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan formdur.

Empatik Yönelimler Ölçeği

Önen ve Koçak'ın 2013 yılında geliştirdikleri "Empatik Yönelimler Ölçeği", öğretmen adaylarının empatik yönelimlerini belirlemeyi amaçlayan bir ölçme aracıdır. Ölçek, 29 maddeden oluşmakta olup beşli likert tipi olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçek, empatik beceri (12 madde), anti-empatik tutum (8 madde) ve empatik ortam (9 madde) olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Anti-empatik tutum boyutunun maddeleri puanlanırken ters puanlanmakta olup diğer boyutlardaki maddelerin puanları normal olarak puanlanmaktadır. Geliştirilen ölçek çalışmasında Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .94 olarak bulunmuş olup alt boyutlardan empatik beceri .91, anti-empatik tutum .82 ve empatik ortam .88 olarak bulunmuştur. Araştırmamızda ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .89, alt boyutlardan empatik beceri .78, anti-empatik tutum .93 ve empatik ortam .78 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 29, en yüksek puan 145'dir. Ölçekten alınan puanın artması okulöncesi öğretmen adaylarının empatik yönelimlerinin arttığını, azalması ise empatik yönelimin azaldığını ifade eder (Önen & Koçak, 2013).

Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği

Türkçe'ye uyarlaması Çapa, Çakıroğlu & Sarıkaya tarafından 2015 yılında yapılan ve 2005 yılında tamamlanan "Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği" öğretmenlerin öz yeterliklerini belirlemek amacıyla kullanılan bir ölçme aracıdır. Ölçek, 24 maddeden oluşmakta olup dokuzlu derecelendirme kullanılmış olup en düşük derece yetersizi (1), en yüksek derece ise çok yeterliyi (9) ifade etmektedir. Türkçe'ye uyarlaması yapılan ölçek, öğrenci odaklı öz yeterlik (8 madde), öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik (8 madde) ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik (8 madde) olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Çalışmamızda ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .93, alt boyutlardan öğrenci odaklı öz yeterlik .84, öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik .84 ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik .82 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 216'dır. Ölçekten alınan puanın artması okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmen özyeterliğinin artmasını, azalması ise öğretmen özyeterliğinin azaldığını ifade etmektedir (Tschannen & Hoy, 2001).

Verilerin Analizi

Çalışmanın veri analizinde betimsel istatistiklerden yararlanılmış olup elde edilen veriler istatistik programı kullanılarak anlamlandırılmıştır. Elde edilen veri grubundan araştırmanın alt problemleri doğrultusunda analiz gerçekleştirilmiş ve veri grubunun yapısal özellikleri belirlenmiştir. Veri grubunda yer alan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için ölçeklerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmış olup elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Ölçeklere İlişkin Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) Değerleri

	N	Skewness	Kurtosis
Empatik yönelim	120	-1.242	1.134
Empatik beceri	120	-1.308	1.420
Anti-empatik tutum	120	-1.200	-1.324
Empatik ortam	120	-1.128	.172
Öğretmen öz yeterlik	120	-.821	1.471
Öğrenci odaklı öz yeterlik	120	-.868	1.193
Öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik	120	-.838	1.395
Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	120	-.695	.902

Tablo 2'ye göre okulöncesi öğretmen adaylarının çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde elde edilen değerlerin -1.500 ile +1.500 arasında değiştiği görülmektedir. Elde edilen bu değerler dağılımın normal olduğunu ifade etmektedir (Tabachnick & Fidell, 2013). Dağılımın normal olmasından dolayı araştırmada parametrik analizler kullanılmıştır. Okulöncesi öğretmen adaylarının

empatik eğilimleri ve öğretmenlik yeterliklerinin yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşma durumunu belirlemek için t-testi kullanılmış olup anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Empatik eğilimler ile öğretmenlik yeterlikleri arasındaki anlamlı ilişkiyi ortaya çıkarmak için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucunda korelasyon katsayısı; 0.20 altında ise “düşük”, 0.20-0.39 “zayıf”, 0.40-0.59 “orta”, 0.60-0.79 “yüksek” ve 0.80-1.00 “çok yüksek” düzeyde ilişkiyi belirtmektedir. Empatik eğilim ölçeğinden elde edilen puan ortalaması 1-2.33 ise “düşük”, 2.34-3.67 ise “orta” ve 3.68-5.00 “yüksek” düzeyi belirtmektedir. Öğretmen öz yeterlik ölçeğinde ise elde edilen puan ortalaması 1.00-3.66 “düşük”, 3.67-6.33 “orta” ve 6.34-9.00 “yüksek” düzeyi belirtir.

Bulgular ve Yorumlar

1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada “Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelim düzeyleri nedir?” şeklinde ifade edilen birinci alt problem için elde edilen puan ortalamaları, standart sapma değerleri ve düzeyler Tablo 3’te yer almaktadır.

Bulgular bölümünde sınıf öğretmeni adayları ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan kodlamalara yer verilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının Matematik Öğretimi I ve Matematik Öğretimi II derslerinin önemi hakkındaki görüşleri Şekil 1’ de yer almaktadır.

Tablo 3. Okulöncesi öğretmen adaylarının empatik yönelim düzeyleri

	\bar{X}	Ss	Düzye
Empatik eğilim	4.699	.298	Yüksek
Empatik beceri	4.750	.275	Yüksek
Anti-empatik tutum	4.569	.653	Yüksek
Empatik ortam	4.747	.307	Yüksek

Tablo 3’te okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleri alt boyutları ile birlikte verilmiştir. Buradan hareketle okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelim puanlarının aritmetik ortalamasının (\bar{X}) 4.699 olduğu belirlenmiş olup elde edilen bu puan “yüksek” düzeyde empatik eğilimi ifade etmektedir. Empatik eğilimin alt boyutlarının puan ortalamaları (\bar{X}) incelendiğinde empatik beceri boyutunun 4.750, anti-empatik tutum boyutunun 4.569 ve empatik ortam boyutunun 4.747 olduğu görülmektedir. Alt boyutlara ilişkin bu değerlerin düzeyleri incelendiğinde “yüksek” düzeyi belirttiği ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin yüksek olduğu söylenebilir.

118

2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada “Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik öz yeterlik düzeyleri nedir?” şeklinde ifade edilen ikinci alt problem için elde edilen puan ortalamaları, standart sapma değerleri ve düzeyler Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4. Okulöncesi öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik düzeyleri

	\bar{X}	Ss	Düzye
Öğretmen öz yeterlik	7.163	1.003	Yüksek
Öğrenci odaklı öz yeterlik	7.141	1.088	Yüksek
Öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik	7.243	1.039	Yüksek
Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	7.104	1.084	Yüksek

Tablo 4’te okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik düzeyleri alt boyutları ile birlikte verilmiştir. Buradan hareketle okulöncesi öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının (\bar{X}) 7.163 olduğu belirlenmiş olup elde edilen bu puan “yüksek” düzeyde öğretmen öz yeterliğini ifade etmektedir. Öğretmen öz yeterliğinin alt boyutlarının puan ortalamaları (\bar{X}) incelendiğinde öğrenci odaklı öz yeterlik boyutunun 7.141, öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik boyutunun 7.243 ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik boyutunun 7.104 olduğu görülmektedir. Alt boyutlara ilişkin bu değerlerin düzeyleri incelendiğinde “yüksek” düzeyde öz yeterliği ifade ettiği görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmen yeterliklerinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada “Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelimleri yaşa göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?” şeklinde ifade edilen üçüncü alt problem kapsamında; okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelimlerinin yaşa göre t-testinden aldıkları puanlar Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilim puanlarının yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testi sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Empatik eğilim	22 yaş ve altı	89	4.699	.286	.030	-.047	118	.963
	23 yaş ve üzeri	31	4.701	.333	.059			
Empatik beceri	22 yaş ve altı	89	4.767	.267	.028	1.155	118	.250
	23 yaş ve üzeri	31	4.701	.295	.053			
Anti-empatik tutum	22 yaş ve altı	89	4.550	.656	.069	-.545	118	.587
	23 yaş ve üzeri	31	4.625	.652	.117			
Empatik ortam	22 yaş ve altı	89	4.739	.304	.032	-.491	118	.625
	23 yaş ve üzeri	31	4.770	.319	.057			

*p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 5’e göre, okulöncesi öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin yaşa göre anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-testi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır (t=-.047; p>.05). Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilimleri yaşa göre incelendiğinde “23 yaş ve üzeri” grupta yer alanların puan ortalamasının (\bar{x} =4.701), “22 yaş ve altı” grubunda yer alanların puan ortalamasına (\bar{x} =4.699) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilim alt boyutlarından “empatik beceri” (t= 1.155; p>.05), “anti-empatik tutum” (t= -.545; p>.05) ve “empatik ortam” (t= -.491; p>.05) alt boyutlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Alt boyutların yaşa göre bir farklılaşma olmamasına rağmen anti-empatik tutum ve empatik ortam boyutlarında “23 yaş ve üzeri” grubunun; “empatik beceri” boyutunda “22 yaş ve altı” grubunun puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada “Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmen yeterlikleri yaşa göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?” şeklinde ifade edilen dördüncü alt problem kapsamında; okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmen yeterliklerinin yaşa göre t-testinden aldıkları puanlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmen yeterlik puanlarının yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testi sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Öğretmen öz yeterlik	22 yaş ve altı	89	7.118	1.062	.112	-.835	118	.405
	23 yaş ve üzeri	31	7.293	.815	.146			
Öğrenci odaklı öz yeterlik	22 yaş ve altı	89	7.127	1.147	.121	-.235	118	.814
	23 yaş ve üzeri	31	7.181	.916	.164			
Öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik	22 yaş ve altı	89	7.195	1.109	.117	-.866	118	.388
	23 yaş ve üzeri	31	7.383	.803	.144			
Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	22 yaş ve altı	89	7.030	1.130	.119	-1.257	118	.211
	23 yaş ve üzeri	31	7.314	.922	.165			

*p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 6’ya göre, okulöncesi öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterliklerinin yaşa göre anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-testi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır (t=-.835; p>.05). Okulöncesi öğretmen adaylarının

öğretmen öz yeterlikleri yaşa göre incelendiğinde “23 yaş ve üzeri” grupta yer alanların puan ortalamasının ($\bar{X}=7.293$), “22 yaş ve altı” grubunda yer alanların puan ortalamasına ($\bar{X}=7.118$) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterliği alt boyutlarından “öğrenci odaklı öz yeterlik” ($t=-.235$; $p>.05$), “öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik” ($t=-.866$; $p>.05$) ve “sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik” ($t=-1.257$; $p>.05$) alt boyutlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Alt boyutların yaşa göre bir farklılaşma olmamasına rağmen bütün boyutlarda “23 yaş ve üzeri” grubunun puan ortalamasının “22 yaş ve altı” grubundan yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ana Problem Cümlesine İlişkin Bulgular

Araştırmada “Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelimleri ile öğretmenlik öz-yeterlikleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?” şeklinde ifade edilen beşinci alt problem kapsamında; okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelimleri ile öğretmenlik öz yeterlikleri arasında yapılan Pearson Korelasyon analizine ilişkin bulgular Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelim puanları ile öğretmen yeterlik puanları arasında yapılan Pearson Korelasyon analizi sonuçları

	Empatik eğilim	Empatik beceri	Anti-empatik tutum	Empatik ortam	Öğretmen öz yeterlik	Öğrenci odaklı öz yeterlik	Öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik	Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik
Empatik eğilim	1.00							
Empatik beceri	.71**	1.00						
Anti-empatik tutum	.85**	.35**	1.00					
Empatik ortam	.66**	.36**	.35**	1.00				
Öğretmen öz yeterlik	.39**	.29**	.29**	.30**	1.00			
Öğrenci odaklı öz yeterlik	.44**	.34**	.35**	.32**	.94**	1.00		
Öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik	.29**	.22*	.21*	.26**	.91**	.76**	1.00	
Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	.34**	.26**	.25**	.27**	.95**	.87**	.81**	1.00

**<0,01; *<0,05

Tablo 7’ye göre araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilim puanları ile öğretmen öz yeterlikleri arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda ($r=.39$, $p<.01$) anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu ve bu ilişkininde “zayıf” düzeyde olduğu belirlenmiştir. Empatik eğilim ile öğretmen yeterlilik alt boyutlarından öğrenci odaklı öz yeterlik ($r=.44$, $p<.01$) arasında “orta”, öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik ($r=.29$, $p<.01$) ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik ($r=.34$, $p<.01$) arasında “düşük” düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur. Empatik beceri ile öğretmen öz yeterlik ($r=.29$, $p<.01$), öğrenci odaklı öz yeterlik ($r=.34$, $p<.01$), öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik ($r=.22$, $p<.05$) ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik ($r=.26$, $p<.01$) arasında pozitif yönlü “zayıf” düzeyde ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Anti-empatik tutum ile öğretmen öz yeterlik ($r=.29$, $p<.01$), öğrenci odaklı öz yeterlik ($r=.35$, $p<.01$), öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik ($r=.21$, $p<.05$) ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik ($r=.25$, $p<.01$) arasında pozitif yönlü “zayıf” düzeyde ilişki görülmektedir. Empatik ortam ile öğretmen öz yeterlik ($r=.30$, $p<.01$), öğrenci odaklı öz yeterlik ($r=.32$, $p<.01$), öğretim stratejileri odaklı öz yeterlik ($r=.26$, $p<.01$) ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik ($r=.27$, $p<.01$) arasında pozitif yönlü “zayıf” düzeyde ilişki bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Okul öncesi öğretmenlerinin veya adaylarının sorumlulukları hem kendileri için hem çocuklar için hem de toplum açısından oldukça önemlidir. Okul öncesi öğretmenleri açısından imkanlar ne kadar önemli olsa da kendilerini gerçekleştirmiş olmaları daha önemlidir. Çünkü kendisini gerçekleştirmiş

bir öğretmenin empati yeteneği gelişmiş olabilecek ve iletişim çatışmalarını en aza indirgeyebileceği bunun sonucunda da öz yeterliliklerinin olumlu etkilenebileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin çocuk ya da ebeveynler ile empati kurabilme düzeyleri onların yeterliliklerini etkileyebilecek önemli faktörlerdendir. Öğretme ve öğrenme sürecinin etkili bir şekilde ilerleyebilmesi için öğretmenlerin öz yeterliliklerinin gelişmiş olması vazgeçilemez bir unsurdur. Öğretmenler çocuklar ile empati kurabildiklerinde onların dünyalarına girebilirler bunun sonucunda da çocuklar için olumlu, güvenli ve saydam bir sınıf atmosferi oluşturulmuş olur. Çocukların ihtiyaçlarını empatik düşünce ile kavrayabilen öğretmenler çocukların gereksinimlerini daha doğru anlayabilir ve sağlıklı bir şekilde karşılamaya çaba gösterirler. Bu durumun tam aksine empatik düşüncesi daha az seviyede olan öğretmenlerin sınıflarında daha güvensiz bir atmosfer oluşabileceği gibi çocuklar sınıfa karşı kendilerini yabancılaştırma eğilimi gösterebilirler. Empatik sınıf atmosferinin oluşturulduğu bir ortamda yer alan çocuk kendi kişisel gelişimine daha sağlıklı ve doğru başlayabilir, kendisini ortama kapatmadığı için verilen kazanımları kolay bir şekilde algılayabilir ve daha sosyal olabilir. Aynı zamanda öğretmenlerin empatik anlayış içinde olmaları çocuğun benlik algısına katkıda bulunabileceği ve öğretmenlerinde başarılı oldukları takdirde öz yeterliliklerinin olumlu etkileneceği düşünülmektedir (Çelik & Çağdaş, 2010).

Sonuç olarak, öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının empatik yönelimleri arttıkça sınıflarında bulunan çocuklarla daha kolay ve sağlıklı bir iletişime geçebilecekler ve bu durum sonucunda da öz yeterliliklerinin artabileceği düşünülmektedir. Çocuklar için rol model olan öğretmenler eğer kendilerini geliştirebilirler ise çocukların gelişimine kaliteli ve verimli kazanımlar sağlayabilecekleri söylenebilir. Bu durumun tam aksi yönünde empatik yönelim seviyeleri ve öz yeterlilikleri daha az seviyelerde olan öğretmenlerin sınıflarında bulunan çocukların geleneksel eğitimden payını alacakları ve sınıf ortamından zevk almayacakları için başarısızlıklarla tanışacakları, okulun çocuk için itici ve katı kuralların geçerli olduğu, çocuğun ruhsal dengesini bozacağı bir yer haline gelebilecektir. Bu durum sonucunda da çocuklar gelecekte başarısızlığı kabullenmiş olacakları için üretken olmayan, sorumsuz bireyler haline gelebilecekleri düşünülmektedir (Pala, 2008). Sağlıklı ve etkin bir eğitim-öğretim sürecinin sağlanabilmesi için empatinin topluma yansıtılabilmesinin gerekli olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının bu kapsamda yeterli olmaları gerektiği düşünülmektedir. Çünkü okul öncesi dönem çocukların gelişimleri ve hayatlarını etkileyen kritik bir dönemdir (Cooper, 2002).

Literatürde yer alan okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler veya Eğitim Fakültelerinde okumakta olan öğretmen adaylarıyla öğretmenlik mesleğine yönelik yapılan öğretmenlerin öz yeterlilik ve empati düzeylerini belirlemeye çalışan birçok çalışma yapılmıştır. Ancak bu çalışmalar öğretmenlerin fen bilgisi, matematik, bilgisayar kullanımı, kimya veya etkinlikleri uygulama gibi çalışmalar ile sınırlı bırakılmıştır. Genel olarak öğretmenlerin öz yeterliliği ve empatilerini ele alan çalışmalar çok az sayıda literatürde yerini almıştır. Literatüre katkı sağlamak amacıyla bu araştırma öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini başarılı bir şekilde yerine getirebilmeleri için öz yeterliliklerinin ve empatik yönelimlerinin yüksek olması gerektiğini açıklamıştır Okul öncesi öğretmenlerinin veya öğretmen adaylarının genel öz yeterliliklerinin de oluşturdukları empatik ortamda daha da gelişeceği düşünülmektedir. Empati kavramı ve öz yeterlilik kavramının birbirinden ayrı tutulamayacağı ve her iki kavramında duygusal zekanın alt kavramları olduğu konusunda yapılmış olan bu araştırmanın sonucuna dayanarak öğretmenlerin öz yeterliliklerinin empatik yönemlerini de arttıracığı düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde, araştırmanın sonucunu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır. Örnek olarak, (Uyanık Balat, Çelebi, Yılmaz, & Gümüştekin, 2014) yapmış oldukları çalışmada duygusal zekanın empatik eğilime önemli ölçüde katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Uyanık Balat, Çelebi, Yılmaz & Gümüştekin'in çalışması duygusal zekanın empatik eğilimine önemli katkılarda bulunduğu konusunda ulaşılmış olduğumuz duygusal zekanın empati yeteneğine katkısının olduğu sonucunu desteklemektedir. Bir diğer örnek ise, (Kesicioğlu & Güven, 2014) yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının problemleri çözüme kavuşturabilme, iletişimlerinde empati becerilerini kullanabilmelerinin öz yeterliliklerine etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kesicioğlu & Güven'in çalışması öğretmenlerin empati becerilerini kullanarak öz yeterliliklerine etkisi olduğu sonucuna vararak ulaşılmış olduğumuz empati ve öz yeterliliğin arasında bulunan olumlu ilişkinin sonucunu desteklemektedir. (Girgin, 2009)

yapmış olduğu çalışmasında öğretmenlerin empati ve öz yeterliliklerini kapsayan duygusal zeka seviyelerini ele alan ve literatürde bulunan bir diğer araştırma ise, çocukların ve kişisel yaşamlarında bulunan problemleri etkili bir biçimde çözebilmek için duygusal zekanın kişide yüksek seviyede olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Girgin'in çalışması ulaşmış olduğumuz empati ve öz yeterlilik kavramlarının kişide yüksek seviyede bulunduğu takdirde yaşanan problemleri etkili bir şekilde çözüme kavuşturacağını destekler niteliktedir. (Öcal & Şenel, 2016) yapmış olduğu çalışmasında yaş grubu farketmeksizin duygusal zeka öğrenme ortamlarının genel öz yeterlilik inançlarını arttıracığı sonucuna varmıştır. Öcal ve Şenel'in çalışması ulaşmış olduğumuz duygusal zeka ortamlarının etkin bir şekilde oluşturulursa yaş grubu farketmeksizin öz yeterlilik ve empati üzerinde olumlu sonuçları olacağını desteklemektedir.

Yapılmış olan araştırmanın analizleri sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının empatik yönelimleri ve öz yeterlilikleri arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, öğretmen adaylarının veya öğretmenlerin empatik ilişkiler kurabilmelerinin onların öz yeterlilik seviyelerini arttıracığı düşünülmektedir. Yapılacak olan diğer çalışmalarda elde edilen bulgular daha geniş çerçeveden araştırılabilir. Örneklem grubunu genişleterek farklı branşlardaki öğretmenlerin ya da öğretmen adaylarının empati ve öz yeterliliklerinin akademik alanda almış oldukları dersler, staj veya çalışma hayatlarında karşılaşmış oldukları durumlarda empati kurabilmelerinin öz yeterlilik seviyelerine etkisinin olup olmadığına bakılabilir.

Kaynakça

- Çapa, Y., Çakıroğlu, J., & Sarıkaya, H. (2005). Öğretmen Özyeterlik Ölçeği Türkçeye Uyarlamasının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim - Ohio State University and Middle East Technical University*, 74-81.
- Çelik, E., & Çağdaş, A. (2010). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Empatik Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23-38.
- Çelik, E., & Çağdaş, A. (2010). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Empatik Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 23-38.
- Öcal, K., & Şenel, E. (2016). Duygusal Zekanın Sosyal Destek Algısı Üzerindeki Etkisi: Öz Yeterlik İnancının Aracı Rolü. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 17(36), 138-154.
- Önen, A. S., & Koçak, C. (2013). Öğretmen Adayları İçin Empatik Yönelimler Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 947-964.
- Arseven, A. (2016). Öz Yeterlilik: Bir Kavram Analizi. *Turkish Studies*, 11-19 Fall 2016, 63-80.
- Bandura, A. (1995). Self-Efficacy in Changing Societies. *Cambridge University Press*, 1-46.
- Bellack, J. P. (1999). Emotional Intelligence: A Missing Ingredient? *Journal of Nursing Education*, 3-4.
- Cooper, B. (2002). Teachers As Moral Models: The Role Of Empathy İn The Relationships Between Teachers and Their Pupils. *Yayımlanmış Doktora Tezi*. İngiltere: Leeds Metropolitan University.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayandırılarak Ölçülmesi ve Psikodrama İle Geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 155-190.
- Doğan, S., & Demiral, Ö. (2007). Kurumların Başarısında Duygusal Zekanın Rolü ve Önemi. *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(1), 209-230.
- Gündüz, B. (2013, Ağustos 23). Emotional İntelligence, Cognitive Flexibility and Psychological Symptoms İn Pre-Service Teachers. *Global Journal of Psychology and Behavioural Education*, 1, 12-20.
- Girgin, G. (2009). Öğretmen Adaylarında Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi- Çağdaş Eğitim* (22), 131-140.
- Goleman, D. (1995). *Duygusal Zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir?* (2005 b., Cilt 29). (B. Seçkin Yüksel, Çev.) İstanbul: Varlık Yayınları.
- Ioannidou, F., & Konstantikaki, V. (2008). Empathy and emotional intelligence: What is it really about? *International Journal of Caring Sciences*, 1(3), 118-123.
- Kavrayıcı, C., & Bayrak, Ç. (2016, Ağustos). Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Algıları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(23), 623-658.
- Kesicioğlu, O. S., & Güven, G. (2014). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Özyeterlik Düzeyleri İle Problem Çözme, Empati Ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5), 1371-1383.

- Kesicioğlu, O. S., & Güven, G. (2014). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Özyeterlik Düzeyleri ile Problem Çözme, Empati ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9-5, 1371-1383.
- Mutlu, T. O., Şentürk, H. E., & Zorba, E. (2014). Üniversite Öğrencisi Tenisçilerde Empatik Eğilim ve İletişim Becerisi. *International Journal of Science Culture and Sport*(1), 129-137.
- Pala, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 13-23.
- Ramana, T. V. (2013). Emotional Intelligence And Teacher Effectiveness -An Analysis. *Emotional Intelligence And Teacher Effectiveness*, 2(2), 18-22.
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional Intelligence - Imagination, Cognition and Personality. *Journal of Personality*, 9, 185-211.
- Türkeç Aktaş, Y. (2012). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yeterlilik Düzeyleri. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Aydın, Türkiye: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (Cilt 6). Pearson New International Edition.
- Taner, P. O. (2017, Nisan 23). The Viewpoints of Instructors about the Effects of Teacher Education Programs on Prospective Teachers' Affective Characteristics. *Eurasian Journal of Educational Research*, 105-120.
- Toran, M. (2017, Mart 10). An Analysis of Preschool Teachers' Sense of Efficacy: A Case of TRNC. *Journal of Education and Training Studies*, 5(4), 121-131.
- Tschannen, M., & Hoy, A. W. (2001, Ekim). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education- Elsevier*, 17(7), 783-805.
- Uyanık Balat, G., Çelebi, G., Yılmaz, H., & Gümüştekin, T. (2014). Duygusal Zekâ Ve Empatik Eğilim: Okul Öncesi Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma. *Turkish Studies*, 9(8), 893-901.
- Uyanık Balat, G., Çelebi, G., Yılmaz, H., & Gümüştekin, T. (2014). Duygusal Zeka ve Empatik Eğilim: Okul Öncesi Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(8), 893-901.
- Yılmaz, C., Fidan, Y., & Yıldırım, C. (2014). Duygusal Zeka Ve Örgüt İklimine Etkisi. *Academic Platform-Business & Management Studies: An International Journal*, 2(3), 243-261.

Extended Abstract

The aim of this study is to determine the relationship between preschool teacher candidates' empathic orientation and self-efficacy. It is important to determine the level of these two important social skills of a teacher candidate. This research was conducted according to the relational survey model, one of the quantitative research methods. Convenience sampling method was benefitted in the study. The sample consists of 120 teacher candidates studying at the Department of Preschool Education Teaching, Department of Primary Education, Faculty of Education, who attend a private university in the 2019-2020 academic year. "Personal Information Form", "Empathic Orientation Scale" and "Teacher Self-Efficacy Scale" developed by the researchers were used to determine the relationship between preschool teacher candidates' empathic orientation and teacher self-efficacy and to examine them according to some variables. Using these scales, the relationship between empathic orientations and self-efficacy was examined. From the obtained data set, analysis was carried out in line with the sub-problems of the research and the structural properties of the data set were determined. While descriptive statistics were used in the data analysis of the study, SPSS 24 package program was used. After the analysis, a weak positive correlation was found between the empathic orientation and self-efficacy of the teacher candidates in the data group. Based on this result, it is thought that the teacher candidates' self-efficacy and empathy levels are weak due to the limited courses in the academic field. It has been suggested to add courses or training programs that can strengthen these characteristics of teacher candidates to teacher training programs.

Education will continue to be the most important field of today and tomorrow. The foundations of the education process are laid in the preschool period, which starts with the birth of human beings and forms the most valuable and important part of their development. They are teachers who can help children gain knowledge and skills by contributing to their development. For this purpose, various methods and theories are brought together. One of these theories is the theory of multiple intelligence and one of the fields belonging to this theory is emotional intelligence. Emotional intelligence, in its simplest terms, can be defined as the ability to understand and direct the emotions of others or yourself.

124

Emotional intelligence can be explained as our ability to express and control emotions after perceiving the feelings and thoughts of the other person or ourselves. The competencies of emotional intelligence in the individual are grouped under two main headings as personal competence and social competence. Self-efficacy consists of a person's motivation, self-consciousness, and ability to manage herself/himself against events or situations. These characteristics are based on self-efficacy. It covers the competencies that the person has and is aware of. In other words, it includes gains such as the ability to think creatively, to produce solutions to problems, and to keep their feelings and thoughts under control. Social competence, on the other hand, includes social skill capacity in order to empathize and communicate well. These qualities in the person make their communication with others healthy, while valuing interpersonal differences, preventing conflicts, being able to deal with others effectively thanks to empathy, and ensuring that the person is in a team for common purposes.

In the light of all these, if the emotional intelligence of preschool teachers or teacher candidates is high, they will be able to develop empathy with others and their self-efficacy can be significantly increased.

Teachers with high emotional intelligence are the teachers who know themselves, are aware of their strengths or weaknesses, can manage their emotions and communicate well in line with effective relationships. Teachers have a key role in raising their communication with children to a high level, giving the gains in a healthy and high quality way, and most importantly, and helping children to develop their personality. They can make their classroom environments safe, transparent and effective while establishing a healthy communication with children by empathizing. It is known that preschool teachers can establish a healthy communication if they can empathize with children, parents and the people they communicate with in their own lives. Teachers with developed empathy skills are thought to have competencies such as the tendency to take responsibility compared to teachers with lower empathy, their ability to give healthy gains to support children's development, and to have less conflict with the individuals they communicate with. Preschool teachers should be aware of their own

competencies and develop their deficiencies. Teachers become role models in changing and developing children's behavior. In order for an education to be considered successful, the proficiency levels of the teachers who will implement the education must be high. It can be said that there is a close relationship between teachers' beliefs in their proficiency in their profession and their self-efficacy.

The responsibilities of preschool teachers or candidates are very high and important for themselves, children and society. Although opportunities are important for preschool teachers, it is more important for them to realize themselves. Because it can be said that a teacher who has realized herself/himself can have developed empathy skills and can minimize communication conflicts, as a result, her/his self-efficacy can be positively affected.

As a result of the analysis of the study, it was concluded that there was a weak positive relationship between the empathic orientation and self-efficacy of preschool teacher candidates. According to this result, it is thought that the ability of teacher candidates or teachers to establish empathic relationships with children, parents and administrators will increase their self-efficacy levels. This research that has been conducted is limited to 120 preschool teacher candidates. Findings obtained in other studies to be conducted can be investigated in a broader framework and with this suggestion working with different groups can be considered broadly. In order for teachers or teacher candidates to give certain gains to children regarding preschool education, as well as to establish an emotionally healthy communication with children, additions can be made to the concept of empathy and to the academically determined courses to increase their self-efficacy levels.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

